

Diel 6. – Zoomtext, zväčšovacie program pre slabozrakých používateľov Windows

R: Úvodná replika.

Dobrý deň. Zhoršil sa nám zrak a nestačia zväčšené písmená či zmena mierky obrazovky. Máme pocit, že pozeráme príliš z blízka na obrazovku alebo nás oslepuje svetlo z displeja. Rozhodli sme sa riešiť túto situáciu a použiť kvalitný na to určený nástroj. Siahneme po asistenčnej aplikácii Zoom. Ja sa volám Ján Podolinský, som z Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska a tento projekt je realizovaný s podporou SK-NIC.

R: Nasleduje obsah dielu o aplikácii Zoom.

V tomto diely si ukážeme použitie špeciálneho asistenčného softvéru, ktorý je určený pre silno slabozrakých používateľov. Aplikácia sa volá Zoomtext. Jej predchodcom bola aplikácia Magic, ktorá sa však, s príchodom Windows 10, prestala používať. Môžeme sa s ňou stretnúť na počítačoch niektorých používateľov pracujúcich na starších Windows 8, 7 či dokonca XP. Zoomtext je aplikácia špeciálne vyvíjaná pre použitie slabozrakými používateľmi. Poskytuje celú škálu funkcií, ktoré sa dajú prispôbiť stupňu zrakového postihnutia konkrétneho používateľa. Zoomtext je štandardná aplikácia, ktorú inštalujeme do štandardného počítača s dostatočným technickým vybavením. Beh aplikácie kladie zvýšené nároky na grafický výkon a tak je potrebné aby bol tento dostatočný. Minimálne požiadavky na počítač nájdeme na stránkach výrobcu.

Inštalujeme jazykovo prispôsobenú verziu. Teda v našej krajine slovenskú. Túto získame od oficiálneho distribútora aplikácie na Slovensku. Z jeho webovej stránky stiahneme inštalačný súbor, ktorý posluží na plnohodnotnú inštaláciu. Inštalujeme 32 alebo 64 bitovú verziu podľa operačného systému, ktorý je v počítači. Inštalácia je sprevádzaná hlasovým výstupom, ktorý je súčasťou rozšírenej verzie Zoomtext Plus. Rozšírená verzia disponuje zjednodušenou funkcionalitou hlasového výstupu, ktorý slúži slabozrakým používateľom ako podpora pri vnímaní zväčšeného obsahu na obrazovke v niektorých špecifických situáciách. To či ide o základnú alebo plus verziu sa určí typom zakúpenej licencie. Ešte pred zakúpením licencie je k dispozícii skúšobné obdobie 30 dní. Počas neho je možnosť vyskúšať si aplikáciu v plnej funkcčnosti.

Aplikácia je dodávaná s licenciou na USB kľúči alebo s elektronickou licenciou. USB kľúč musí byť pripojený k počítaču už počas inštalácie a aj počas celej doby spustenia aplikácie. Elektronická licencia sa zadáva, po nainštalovaní, do aplikácie. Umožňuje takto licencovať inštaláciu na dvoch počítačoch. Na rozdiel od toho USB kľúč môžeme pripájať k ľubovoľnému počtu počítačov s nainštalovanou aplikáciou. Princípom je aby v danom čase bežala len jedna inštancia aplikácie Zoomtext. Zmena licencie sa dá zrealizovať aj počas používania. Môžeme tak prejsť z USB na elektronickú a naopak.

R: Demonštruje sa priebeh inštalácie Zoomtextu.

Zoomtext poskytuje funkcie zväčšovania, farebnej úpravy prostredia, zvýraznenia systémového aj kurzora myši, sledovanie aktuálnej pozície kurzora pri práci, inteligentnú lupu a ďalšie. Ak máme k dispozícii vstavanú, v prípade notebookov, alebo externú kameru, môžeme využiť funkciu Kamera, ktorá poskytuje zväčšovanie a farebnú úpravu obrazu

snímaného z tejto kamery v reálnom čase. Vo verzii Plus ponúka základné čítanie textového obsahu a iné hlasové funkcie.

Po inštalácii sa spustí v základnej takzvanej prednastavenej konfigurácii. Spozorujeme to zväčšeným obrazom nakoľko je prednastavené dvojnásobné zväčšenie. Aplikácia umožňuje široké možnosti konfigurácie svojho štartu, behu a prispôsobenia pre jednotlivé aplikácie alebo úpravu všeobecnej funkcionality používanej predvolene pre každú spúšťanú aplikáciu. Pri prvom spustení sa zobrazuje dialóg „Sprievodca štartom“ s úvodnou konfiguráciou. Zvolíme či sa má Zoomtext spúšťať na úvodnej, prihlasovacej a zabezpečených obrazovkách ako aj to či sa má spúšťať po prihlásení sa používateľa do systému Windows. Nastavenia potvrdíme tlačidlom Dokončiť.

R: Ukážka Sprievodcu konfiguráciou.

Konfigurácia

V prvom kroku nastavíme klávesovú skratku pre spúšťanie aplikácie. Nájdeime ikonu / zástupcu na pracovnej ploche a zobrazíme jeho vlastnosti. Do poľa pre klávesovú skratku napíšeme písmeno z. Potvrdíme dialóg tlačidlom OK.

Zoomtext môžeme nakonfigurovať na rôznorodé požiadavky konkrétneho používateľa. Je široko prispôsobiteľný a je vysoká šanca, že sa prispôsobí rôznym stupňom a druhom zrkovového postihnutia.

Aplikáciu konfigurujeme priamo na Domovskej obrazovke. To je obrazovka / dialógové okno, ktoré sa zobrazuje po štarte Zoomtextu. Nachádzajú sa tu dve záložky Zväčšovač a Nástroje. Na záložke Zväčšovač nastavíme úroveň zväčšenia, spôsob zväčšovania (celá obrazovka, lupa, ukotvené okno), farebnú úpravu obrazu, úpravu systémového, textového a kurzora myši, sledovanie textového kurzora orámovaním, ukotvenie obrazu na stranu obrazovky či sledovanie práce v strede a ďalšie drobné vylepšenia. Na záložke Nástroje sa nachádzajú nástroje Zoomtextu Vyhľadávanie a Kamera.

Ak sme nastavili prostredie na vyhovujúce, uložíme ho pre jeho ďalšie použitie. Uloženie sa nachádza v ponuke tlačidla Menu Zoomtext – Konfigurácie – Uložiť ako prednastavené. Pozitívne potvrdíme otázky a tým sa stanú definované nastavenia ako predvolené a uplatnia sa po každom štarte aplikácie.

Nastavenia týkajúce sa automatického spúšťania ako aj fungovania a vzhľadu samotnej Domovskej obrazovky Zoomtextu nájdeime v položkách tlačidla Menu Zoomtext – Možnosti – Program a Používateľské rozhranie.

Zoomtext umožňuje aj nastaviť funkčnosť špecificky pre konkrétnu aplikáciu. Toto nastavenie zrealizujeme pri spustenej aplikácii, pre ktorú chceme zrealizovať špecifické nastavenie. Na Domovskej obrazovke zrealizujeme požadované nastavenia a v položkách tlačidla Menu Zoomtext zvolíme Nastavenia aplikácie – Uložiť nastavenia aplikácie.

Následne, po spustení príslušnej aplikácie, dôjde k aplikovaniu týchto nastavení.

V Menu Zoomtext – Nastavenia aplikácií – Uložené nastavenia nájdeime všetky nami definované profily pre jednotlivé aplikácie. Môžeme ich vypnúť, zapnúť či úplne odstrániť. Neporuší sa tým funkčnosť Zoomtextu ale iba sa odstránia nami definované pravidlá, ktoré si môžeme znova nadefinovať.

Ak nastavenia príliš rozladíme a ešte sme ich neuložili, môžeme sa vrátiť k preddefinovaným hodnotám. Zvolíme Menu Zoomtext – Konfigurácie – Obnoviť predvolené hodnoty.

V prípade, že si nevieme vôbec rady, môžeme využiť pomoc prostredníctvom funkcie Vzdialená pracovná plocha. Nájdeime ju v položke Pomoc.

Zoomtext teda jeho výrobca ponúka k danej verzii aj aktualizácie, ktoré sa zvyčajne týkajú odstraňovania chýb ako aj prispôsobenia k aktualizovaným verziám operačného systému Windows 10. Ak máme zapnuté automatické vyhľadávanie aktualizácií, je tento proces spustený pri každom štarte aplikácie. V prípade, že je táto možnosť pozastavená, môžeme kontrolu aktualizácií vyvolať počas behu aplikácie z Menu Zoomtextu v časti Licencia. V prípade dostupností aktualizácií sú nám tieto ponúknuté a po kladnej odpovedi stiahnuté a nainštalované. Stiahnutie a inštalácia zvyčajne trvá aj niekoľko desiatok minút. Treba s tým počítať.

R: Demonštruje sa realizácia jednotlivých nastavení s popisom položiek.

Zoomtext s hlasovým výstupom

Aplikácia Zoomtext vo verzii Plus ponúka nástroj čítač pre základné čítanie textového obsahu. Ponúka aj nástroj Appreader, ktorý, v spolupráci s klikaním myškou, umožňuje čítať aktuálne slovo či text zobrazený na obrazovke.

R: Demonštruje sa funkcionálnosť čítania v zoomtexte – prečítať aktuálne slovo, čítať text od kurzora.

Základné príkazy

Zoomtext umožňuje ovládanie klávesovými skratkami nie len počítačovou myškou. Ich použitie zrýchľuje prácu s týmto asistenčným programom.

Capslock je príkazom Zoomtextu pre príkazy aplikácie.

Spustenie, v prípade nastavenia klávesovej skratky – Ctrl+ Alt+ z. Zastavenie Alt+ F4 pri zobrazenej Domovskej obrazovke.

Caps Lock+ Ctrl+ Enter – deaktivuje alebo aktivuje zväčšovanie. Zoomtext ostáva spustený.

Caps Lock+ Ctrl+ u – zobrazí panel úloh Zoomtext.

Caps Lock+ šípka hore – zvýšiť zväčšenie.

Caps Lock+ šípka dole – znížiť zväčšenie.

Caps Lock+ Enter – zapne / vypne zväčšenie. Prepnutie medzi režimom zväčšenia 1x a aktuálnym zväčšením.

Caps Lock+ c – zapnúť / vypnúť farebné úpravy.

Caps Lock+ r – zapnúť / vypnúť zvýraznenie kurzora.

Caps Lock+ f – zapnúť / vypnúť zvýraznenie focusu - zamerania.

Caps Lock+ x – zapnúť / vypnúť zvýraznenie písma.

Caps Lock+ p – zapnúť / vypnúť zvýraznenie myši.

Caps Lock+ i – zapnúť / vypnúť – inverziu farieb.

Ctrl+ Alt+ Shift+ p – prepustenie klávesovej skratky. Využíva sa ak je klávesová skratka

Zoomtext rovnaká ako v aktuálnej aplikácii a je teda s ňou v konflikte.

Caps Lock+ l – zapnúť / vypnúť hľadáčik.

Caps Lock+ o – zapnúť / vypnúť režim náhľadu.

Caps Lock+ Shift+ šípka doprava / doľava / hore / dole – posun obrazu doprava / doľava / hore /dole. Opakované stlačenie šípky daným smerom zrýchli posun. Pre spomalenie posunu stlačte šípku opačným smerom. Posun sa zastaví uvoľnením všetkých kláves.

Caps Lock+ Ctrl+ šípka doprava / doľava / hore / dole – skok na okraj obrazovky doprava / doľava / hore /dole.

Caps Lock+ Ctrl+ Home – skok do stredu obrazovky.

Caps Lock+ Ctrl+ Page Down – uloženie aktuálneho pohľadu.

Caps Lock+ Ctrl+ Page Up – obnovenie uloženého pohľadu.

Caps Lock+ Ctrl+ c – spustiť nástroj Kamera.

Caps Lock+ Alt+ Enter – zapnúť / vypnúť hlasový výstup.

Caps Lock+ Alt+ šípka hore – zrýchliť reč.

Caps Lock+ Alt+ šípka dole – spomaliť reč.

Caps Lock+ Alt+ b – úroveň výrečnosti.

Caps Lock+ Alt+ klik ľavým tlačidlom myši – spustiť čítanie AppReaderom od pozície myši.

Caps Lock+ Alt+ a – spustiť v aplikačnom zobrazení.

Caps Lock+ Alt+ t – spustiť v textovom zobrazení.

Caps Lock+ Alt+ s – spustiť nástroj Povedz to.

Zhrnutie na záver

Zoomtext ponúka kvalitné zväčšenie obrazu do úrovni, ktoré neposkytuje operačný systém ani v ňom zabudované Zväčšovacie sklo. Zväčšené objekty majú plynulé línie, ktoré sú vyhladzované funkciami Zoomtextu. Dostupné sú aj ďalšie funkcie pre farebnú úpravu, zvýraznenie pracovného priestoru či kurzorov, sledovanie pohybu, kamera a v neposlednom rade aj základné čítanie textového obsahu vo verzii Plus. Aplikácia je výborným pomocníkom pre slabozrakých ľudí.